

"İnsanın bir ferdeinde bir cemaat-ı mükellefîn bulunur. Evet her bir uzuv, bir şey için yaratılmıştır. O uzvu, o şeyde kullanmakla mükelleftir. Meselâ, her bir hasse için bir ibadet vardır. Onun hilafında kullanılması dalalettir..." izah eder misiniz?

"İ'lem Eyyühel-Aziz! İnsanın bir ferdeinde bir cemaat-ı mükellefîn bulunur. Evet her bir uzuv, bir şey için yaratılmıştır. O uzvu, o şeyde kullanmakla mükelleftir. Meselâ, her bir hasse için bir ibadet vardır. Onun hilafında kullanılması dalalettir. Meselâ, baş ile yapılan secde Allah için olursa ibadettir, gayrısı için dalalettir. Kezalik şuaranın hayalen yaptıkları hayret ve muhabbet secdeleri dalalettir. Hayal, onun ile fâsık olur."

Bu konu iki ayrı yönden ele alınabilir: Birisi, her varlık ne için yaratılmışsa, o görevi yerine getirmesi onun ibadeti oluyor. Işık vermek güneşin ibadeti olduğu gibi, meyve vermek ağacın, kanı temizlemek havanın ibadetidir.

İnsanın organları ve duyguları için de benzer şeyler söylenebilir. Yürümek ayağın, tutmak elin, görmek gözün, hazmetmek midenin ibadetleridir. Bu manada her hücre ve her aotomun bir görevi vardır ve onu yerine getirmekle ibadetini yapmış olur. Gözün ibadeti görmek, kulağınki işitmek olduğu gibi, aklın ibadeti anlamak, hafızınıniki hıfzetaştır.

Bediüzzaman hazretleri, insan tek başına da namaz kılsa "İyya ke na'büdü" (Biz ancak sana ibadet ederiz.) derken çoğul zamirini kimler namına kullandığını açıklarken üç cemaatten söz ediyor. Bunlardan birisi de insanda görev yapan bütün hücreler, organlar, duygular, hislerdir. Bunların her biri kendi görevini yapmakla Allah'a ibadet ederler ve insan "İyya ke na'büdü" demekle bu ibadetlerin tümünü kast etmiş olur.

İnsanda görev yapan organlardan bir kısmı insanın iradesine tabi iken, bir kısmı da onun iradesi dışında faaliyet gösterirler. İnsan kendi iradesi dahilinde olan işlerde, bunları istikamet üzere kullanmakla mükelleftir.

"Evet her bir uzuv, bir şey için yaratılmıştır. O uzvu, o şeyde kullanmakla mükelleftir." İfadesi, öncelikle, insanın iradesi dahilindeki işleri hatıra getiriyor.

Örnek olarak, “görme” üzerinde duralım. Görmek, gözün ibadetidir, ama o gözü helal yahut haram sahalarda dolaştırma iradesi insana verilmiştir. Ve insan, bu organını müspet alanlarda kullandığında, iki ibadet bir araya gelmiş olur. Biri gözün görme ibadeti, diğeri o gözle, meselâ, Kur’an okuma ibadeti.

İnsan, ruh ve bedenden ibaret olduğu için, burada hem bedene hem de ruha ait iki örnek veriliyor. Beden için “baş”, ruh için “hayal” örnek alınarak, insanın bunları meşru sahalarda kullanması gerektiği bildiriliyor. Aksine davranışların ise, dalalet olduğu, yani yanlış bir yol, hatalı bir davranış olacağı ders veriliyor.

Başın Allah’tan başkasına secde etmesi dalalet olduğu gibi, hayalin de gerçek dışı sahalarda, yahut haram bölgelerde kullanılması o hissin dalaleti, yani yanlış istikamete yönelmesi demek oluyor. Şairlerin, bu gibi batıl hayaller kurmalarıyla hayalin fasık olduğu ifade ediliyor.

Bu iki örnekten hareketle, her insanın, bütün organlarını ve duygularını Allah’ın razı olduğu sahalarda kullanmakla mükellef olduğu ikaz ediliyor.

İnsan bunu başardığı takdirde, hem her bir organını ve her bir duygusunu ibadette kullanmış olacak, hem de onların hususi ibadetlerinden de ayrıca istifade edecektir.

Altıncı Söz’de bu konuda önemli bir müjde veriliyor:

“Bütün o âzâ ve aletlerin ibadeti ve tesbihâtı ve o yüksek ücretleri, en muhtaç olduğun bir zamanda Cennet yemişleri suretinde sana verileceğine, ehl-i zevk ve keşif ve ehl-i ihtisas ve müşahede ittifak etmişler.”

Zerre kadar sevap ve günahın tartıldığı o muhteşem hesap gününde, vücudumuzda görev yapan alet ve azaların ibadetlerinin de ücretlerini almamız, bunların bize cennet yemişleri şeklinde verilmesi Cenâb-ı Hakk’ın çok büyük bir ihsanıdır.